

**МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ РЕСПУБЛІКИ
ПОЛЬЩА В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО
ВЕКТОРА**

***Анотація.** Проведення досліджень проблематики української діаспори посідає особливе місце в контексті реалізації стратегії національної безпеки України, так як існує значний потенціал співпраці з представниками української діаспори для налагодження більш дружніх стосунків України з державами, де проживає значна чисельність українців.*

***Ключові слова:** Європейська інтеграція, діаспора, автохтони, лідери думок, безпековий вектор .*

***Annotation.** Research problems of Ukrainian Diaspora holds a special place in the context of Ukraine's national security strategy, as there is significant potential for cooperation with the Ukrainian diaspora to establish more friendly relations with Ukraine states where a significant number of Ukrainian.*

***Keywords:** European integration, diaspora, autochthons, opinion leaders, security vector.*

***Аннотация.** Проведение исследований проблематики украинской диаспоры занимает особое место в контексте реализации стратегии*

---

¹ здобувач Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

науковий керівник – Горбатенко Володимир Павлович, доктор політичних наук, професор

национальной безопасности Украины, так как существует значительный потенциал сотрудничества с представителями украинской диаспоры для налаживания более дружеских отношений Украины с государствами, где проживает значительное количество украинцев.

Ключевые слова: *Европейская интеграция, диаспора, автохтоны, лидеры мнений, вектор безопасности.*

Події кінця осені 2013 – зими 2014 рр. (Революція гідності), російська анексія Криму та подальша агресія Російської Федерації на Сході України стали тією «точкою неповернення», яка остаточно визначила пріоритетність євроінтеграційного напрямку зовнішньої політики нашої держави як на рівні політикуму, так і серед широкого загалу українства. Природно, що процес наближення України до політичного, економічного, соціокультурного та безпекового простору Європейського Союзу потребує глибокого осмислення, ретельної підготовчої роботи стратегічного і тактичного характеру. Тому вивчення досвіду країн Центральної і Східної Європи на шляху їх просування до НАТО та ЄС є надзвичайно значимим. Цінність досвіду Польщі в означених процесах для України не викликає сумнівів, оскільки Польща є найближчою сусідкою нашої країни, маючи деякі спільні ментально-культурні та політичні традиції, схожу посткомуністичну спадщину. Українська діаспора у Республіці Польща, у свою чергу, може розглядатися як важливий чинник європейської інтеграції і розвитку північноатлантичного безпекового вектору України сьогодні.

Як влучно зазначали вітчизняні науковці П.Буряк та О.Гупало ще у 2007 р.: «У політичному аспекті європейська інтеграція детермінує модернізацію правового поля Української держави, демократизацію її політичної й інституціональної систем. У культурно-цивілізаційному аспекті євроінтеграція – це шлях до активізації взаємообміну між українською й західноєвропейською гуманістичними культурами,

одночасне становлення України як інтегрованої частини глобального суспільства, так і національної держави. Нарешті, членство в ЄС гарантує зміцнення національної безпеки України, захист її від агресії територіальних претензій» [1]. Таким чином, нині є безперечним твердження: «Європейська інтеграція = північноатлантичний вектор розвитку = національна безпека». Власне, досвід усіх без винятку країн Центральної і Східної Європи переконує, що без залучення до структур НАТО є неможливою європейська інтеграція.

Втім, тривалий час Україна проводила вкрай непослідовну політику і щодо євроінтеграції, і щодо північноатлантичного безпекового просування. Окрім того, досі спостерігається асиметрія у підходах України та ЄС щодо специфіки заходів просування та кінцевої мети розвитку взаємовідносин нашої країни з Європою (в соціополітичному, культурно-цивілізаційному та геополітичному аспектах її розуміння). Так, українська сторона, насамперед в особі її політичного класу, дотепер розглядає європейську перспективу в якості своєрідного локомотиву внутрішніх реформ, в якості вагомого чинника економічної і політичної стабільності всередині країни, в якості засобу утвердження власної європейської ідентичності. За висновком українського дипломата К.Єлисеєва, «Європейська інтеграція – це обруч, який стягує воедино строкату і розколоту українську політику...» [2].

При цьому європейські функціонери переконані у тому, що членство України у НАТО та / або ЄС, навпроти, не є передумовою внутрішніх реформ у країнах – потенційних кандидатах. У такому переконанні європейські функціонери спираються на досвід країн Центральної і Східної Європи, для яких вступ до ЄС став не початком, а завершенням наближення до Європи. «Отже, - робить висновок вітчизняна дослідниця Т.Шинкаренко, - перехід країн-кандидатів у категорію повноправних членів (ЄС – Я.Т.) обумовлюється повною адаптованістю до норм і процедур, якими керується у своїй діяльності Євросоюз» [3].

Втім, для значної частини вітчизняного істеблішменту європейська інтеграція та північноатлантичний вектор розвитку України є лише «красивою обкладинкою», невід'ємною складовою загальної політичної риторики, в яку представники політичного класу не вкладають реального змісту. «Україна, активно претендуючи впродовж багатьох років на членство в ЄС, не збільшувала кількість і вагу аргументів, які б наближали таку перспективу», - підкреслює Т.Шинкаренко [4]. Отож не дивно, що за весь період своїх євроінтеграційних прагнень Україна стабільно демонструвала одні з найгірших показників оцінки готовності приєднатися до ЄС. Причому, якщо протягом 2005 – 2013 рр. Україну за цими показниками порівнювали з Болгарією та Румунією, то в останні два роки спостерігаються порівняння не на користь нашої держави з Молдовою і Грузією.

За цих умов залучення української діаспори в Республіці Польща до названих процесів може розглядатися у двох суттєвих напрямках. По-перше, найактивніші представники польського українства, їх «лідери думок» - це потенційні популяризатори України й українців в Польщі зокрема та в Європі загалом (означена роль української діаспори розглядалася у статті автора «Основні напрями взаємодії України з представниками української діаспори Республіки Польща» – Я.Т.). По-друге, представники польської діаспори можуть, а, на думку автора, і мають стати зовнішнім контролером вітчизняного правлячого класу в його намаганні зробити Україну частиною геополітичної, соціокультурної, економічної та безпекової Європи.

В останні декілька років подальше розширення ЄС фактично гальмують надзвичайно складні внутрішньополітичні проблеми нинішньої об'єднаної Європи:

- перманентна грецька криза [5];

- спроби виходу частини країн з ЄС (найпоказовіший приклад – референдум у Великій Британії про вихід зі складу ЄС, що відбувся 23 червня 2016 р.)

- посилення впливу євроскептиків як на рівні прийняття політико-управлінських рішень, так і на рівні формування громадської думки в країнах ЄС;

- міграційна криза 2015-2016 рр., вирішення якої не знайдено [6].

Таким чином, Україна сьогодні опинилася у своєрідній пастці. З одного боку, внутрішні проблеми України не дають змоги успішно просуватися на шляху євроінтеграції. З іншого боку, багатопланова внутрішньополітична криза всередині ЄС висуває болючі питання про перспективи життєздатності проекту об'єднаної Європи, про спроможність ЄС адекватно відреагувати на виклики часу, на зовнішні і внутрішні загрози.

На жаль, Україна (насамперед, в особі відповідальних за євроінтеграційний вектор посадовців) не завжди враховує умови, що кардинально змінилися. Скажімо, й українські політики, і пересічні громадяни продовжують експлуатувати сформований за двадцять років стереотипований образ Польщі як свого «європейського адвоката», що є не просто стратегічним партнером і найближчим сусідом, але й вірним захисником та лобістом українських інтересів у Європі. Втім, не завжди з боку української сторони враховується важливість фактору власних інтересів і прагнень Польщі, які часто можуть вступати у конфлікт з інтересами і прагненнями України. «Фактор присутності образу перестав відігравати позитивну роль за умов його співпадіння в баченні обох партнерів і перетворився на фактор неадекватності в оцінці Україною свого партнера, а відповідно і неадекватності в її зовнішньополітичних діях щодо нього», - підкреслює вітчизняний науковець С.Маковський [7].

Отже, безперечним уявляється твердження про те, що українсько-польські відносини, як на рівні двосторонньої співпраці, так і в контексті

євроінтеграційного і північноатлантичного співробітництва, потребують нині перегляду та доопрацювання на системному рівні. У цьому процесі одним з акторів названого процесу мають стати впливові представники української діаспори у Республіці Польща. Така роль українства у Польщі є особливо значимою на даному етапі двосторонніх відносин України й Польщі та, у більш широкому плані, - відносин України й ЄС. Адже вплив і вага євроскептиків у Республіці Польща зростає та означена група політиків має суттєве представництво в органах законодавчої та виконавчої влади нині.

За цих умов одним з найбільш перспективних напрямів залучення української діаспори в Республіці Польща в реалізації євроінтеграційної та північноатлантичної безпекової стратегії Української держави є комбінована стратегія. Означена стратегія, з одного боку, передбачає системне врахування досвіду Польщі в здійсненні її інтеграції у євроатлантичні структури. З іншого боку, така стратегія має спиратися на широку агітаційну кампанію в Україні, яка повинна реалізовуватися, у тому числі, через налагодження прямої комунікації з передачі локального досвіду здійснення євроінтеграційних і північноатлантичних безпекових кроків у загальній державній політиці між громадами в Україні та громадами діаспорян у Польщі.

Ведучи мову про необхідність і важливість системного врахування досвіду Польщі в здійсненні її інтеграції у євроатлантичні структури, слід намагатися максимально об'єктивно оцінювати як передумови названого процесу, так і його перебіг та наслідки, враховуючи при цьому оцінки знаних польських дослідників. Так, авторитетний польський науковець, правник, громадський діяч А.Боднар полемічно характеризував процеси посткомуністичної трансформації у своїй країні як «демократію, привезену Євросоюзом?», наводячи наступні аргументи на користь цієї позиції. По-перше, на переконання вченого, «Польща і досі (твердження наведені А.Боднаром на перше десятиріччя 2000-х років – Я.Т.) працює у напрямі

стабілізації національної політичної системи, у зміцненні її демократичних засад». По-друге, політичну систему Республіки Польща, за словами дослідника, можна кваліфікувати як «трикутник» міжінституційної звітності, що спирається на наявний конституційний проект та дієву опозицію». По-третє, зауважує А.Боднар, саме Європейський Союз відіграв важливу роль у зміцненні національної демократії [8]. Як бачимо, аналіз реалізації євроінтеграційної та північноатлантичної безпекової стратегій у Польщі дає підстави для формулювання двох важливих висновків: 1) зміцнення демократичних засад національної політичної системи здійснювалося у тому числі під потужним впливом зовнішнього тиску; 2) незважаючи на цей тиск, у країні і досі тривають демократизаційні процеси, які не завжди розгортаються лінійно, і частина польської громадськості побоюється проявів автократичних відкатів.

Підтвердженням цього є, наприклад, потужна хвиля протестів, яка прокотилася Польщею взимку 2015 – 2016 років під орудою «Комітету з захисту демократії». [9]. Отже, досвід Польщі засвідчує, що навіть успішно реалізована євроатлантична стратегія не завжди забезпечує країну від розгортання у подальшому політичних криз та загроз повернення автократії. Тому, на наш погляд, представники української діаспори у Польщі мають бути не просто залучені до широкої інформаційно-агітаційної кампанії в Україні щодо популяризації євроінтеграційної та північноатлантичної безпекової стратегій. Надзвичайно важливо, аби «лідери думок» з середовища польських українців були б активно задіяні і в процесах становлення вітчизняного громадянського суспільства як своєрідні громадські радники, які покликані поділитися досвідом сусідньої країни в її поступі на шляху демократизації і розвитку громадянського суспільства. Іншими словами, співпраця України з українською діаспорою у Республіці Польща має здійснюватися дворівнево – на рівні співпраці державних (урядових) інституцій й організацій та на рівні співпраці й обміну досвідом інституцій громадянського суспільства.

Одним з векторів у названому напрямі співпраці України з діаспорянами у Польщі має стати взаємодія представників громадянського суспільства обох країн у процесі поширення політичної освіти загалом та інформації про переваги євроатлантичної інтеграції зокрема в нашій державі. Так, за словами вітчизняної дослідниці С.Бульбенюк «...європейський модернізаційний дискурс в Україні [...] має, аби бути успішним, максимально раціоналізуватися, позбутися ідеалізації, та спиратися перш за все на діяльність інституцій громадянського суспільства, яке мусить не лише демократизувати народ і здійснювати масову просвітницьку роботу, але й сприяти вихованню нової – справжньої національної політичної еліти європейського рівня [10]. Тому, скажімо, проведення інформаційних кампаній в Україні з боку українських діаспорян в Польщі щодо передачі їхнього досвіду з підвищення політичної освіти у своїх громадах, сприяння забезпеченню різноманітних виявів громадської і політичної активності має стати не тільки одним з векторів комплексного процесу демократизації нашої країни, але й передумовою успішності її європейського поступу у найближчому майбутньому.

Українська діаспорна громада у Польщі, подібно до інших діаспорних громад у країнах ЄС, зацікавлена в успішності завершення євроінтеграційного процесу в Україні, бо матиме практичний зиск від повноправної політичної і соціально-економічної участі України в об'єднаному європейському просторі. Зокрема в разі тіснішої співпраці України з ЄС й українська громада у Польщі матиме додатковий аргумент на користь посилення проєкційних заходів з боку Республіки Польща на адресу української діаспори, а сама Українська держава отримає більший простір для маневрів політичного, економічного, соціокультурного та безпекового характеру. Таким чином, й Українська держава, й українська діаспора в Польщі мають неабиякий обопільний інтерес у взаємодії в напрямі розгортання процесів європейської інтеграції та

північноатлантичного співробітництва України. При цьому потенціал діаспорних громад є надзвичайно потужним. «Доведено на конкретних прикладах, що українські діаспорні громади країн ЄС, навіть ті, які розвиваються у несприятливих соціально-економічних та політичних умовах, мають значний потенціал для здійснення громадсько-політичних скоординованих акцій, впливу на громадську думку країни проживання, тиску на владні структури, налагодження економічного, підприємницького, культурного співробітництва між країнами проживання та Україною», - стверджує український науковець Ю.Лагутов [11].

Окрема увага, з огляду на досліджувану проблематику євроінтеграційних намагань та північноатлантичного безпекового вектору поступу України нині, має бути зосереджена на розгляді потенціалу четвертої хвилі українських діаспорян у Польщі, основну частину яких становлять заробітчани (трудова мігранти). Вітчизняна науковця, яка ґрунтовно вивчає феномен сучасної української діаспори, К.Чернова зазначає: «Для певної частини українських заробітчан період перебування за кордоном дійсно стає своєрідним «курсом європознавства», після проходження якого вони поповнюють умовну групу прихильників євроатлантичної інтеграції» [12]. Відтак, саме заробітчани можуть стати такими собі агітаторами низового рівня щодо корисності і необхідності для України європейської інтеграції та розгортання північно-атлантичного безпекового співробітництва. Адже вони є носіями емпіричної інформації первинного рівня, що, безумовно, підвищуватиме довіру до такого роду інформаційної кампанії з боку широкого загалу українства.

По-друге, у процесі реалізації євроінтеграційної та північноатлантичної безпекової стратегії України надзвичайно важливо визначитись методологічно та не ототожнювати такі ніби то схожі поняття, як «Європа» й «Європейський Союз», «європеїзація» та «євроінтеграція». Так, за визначенням українського науковця С.Бочарова, «європейська інтеграція» - це «процес ущільнення, інтенсифікації та посилення

характеристик на рівні Європейського Союзу, який сприяє взаємодії соціальних та політичних інститутів держав Європи». «Натомість концепт «європеїзація» окреслює те як ці інтеграційні процеси впливали на Польську державу (дослідник розглядає досвід євроатлантичної інтеграції Республіки Польща), зокрема, на її структуру та внутрішні процеси», - стверджує вчений [13].

На переконання групи вітчизняних дослідників під орудою А.Єрмолаєва, ототожнення понять «Європа» та «Європейський Союз», «європеїзація» та «євроінтеграція» загрожує ідентичності України, оскільки «Україна не будучи членом Європейського Союзу і не маючи на сьогодні перспектив такого членства, перебуває за межами Європи (якщо дивитися із середини ЄС) і водночас є її інтегральною частиною – і в географічному, і в культурно-історичному сенсі» [14]. На нашу думку, польські українці мають бути активно залучені і до роботи по узгодженню європейської ідентичності українців в соціокультурному вимірі з її євроінтеграційними намірами та домаганнями у геополітичному вимірі. Адже успішність українських діаспор у ЄС загалом та у Республіці Польща зокрема є найбільш переконливим доказом того, що «Україна – це Європа» - не просто гасло часів Революції гідності осені 2013 – зими 2014 рр., але й геополітична аксіома.

Таким чином, на Українську державу та громадянське суспільство покладається складне завдання світоглядного характеру – створити умови для геополітичної самоідентифікації українства як повноцінної європейської нації, бо без його виконання уявляється нездійсненою повноцінна євроінтеграційна політика та реалізація північноатлантичної безпекової стратегії. Власне, на наше переконання, усі попередні спроби втілення окреслених геополітичних кроків радше були квазістратегіями, оскільки не торкалися засадничого питання – світоглядно-аксіологічного вибору. Тому важко не погодитись з зауваженням, сформульованим у 2009 р. польським дослідником А.Шептицьким: «Україна довго не могла

зрозуміти специфіку європейської інтеграції. На Європейський Союз вона дивилася переважно крізь цивілізаційну призму, а членство у ньому наші сусіди розглядали як визнання України повноправним членом європейської сім'ї [...]. Український політичний клас часто переконаний, що відносини з Європейським Союзом можуть спиратися [...] винятково на декларації про добрі наміри» [15].

У названому процесі неабияке значення має взаємодія з українською діаспорою у Республіці Польща, перш за все – з представниками автохтонної її частини. Саме автохтонні українські громади у Польщі є прикладом органічного поєднання національно-культурних традицій і звичаїв, які зберігалися століттями в умовах відірваності від історичної батьківщини, та природного засвоєння загальноєвропейських соціокультурних практик і патернів. Отже, українські діаспоряни у Польщі можуть стати не тільки ефективними комунікаторами у міжєвропейському діалозі, популяризаторами України й українства на європейському просторі, але й взірцем вдалого поєднання можливостей збереження національної культурної спадщини з набуттям загальноєвропейського досвіду.

При визначенні перспектив залучення української діаспори у Польщі до реалізації євроатлантичних стратегій України обов'язково має бути врахована специфіка зовнішньої політики Республіки Польща та розстановка польських політичних сил у їх ставленні до ключових геополітичних питань. Нині у Польщі можна виокремити два основні погляди на здійснення зовнішньої політики у ЄС – традиційний та європейський. Перший погляд представляє правляча сила «Право і справедливість», другий – «Громадянська платформа». Домінуюча сьогодні традиційна позиція щодо здійснення зовнішньої політики Польщі спирається на переконання її прихильників про необхідність забезпечення лідерства Польщі у Центрально-Східній Європі, що захистить країну від

російського неоімперіалізму та змусить держави «старої Європи» рахуватися з Польщею [16].

Названа позиція офіційної Варшави, з одного боку, може потенційно сприяти європейському поступу України, бо наша держава, що давно вже погодилася на роль головного «підзахисного» Польщі, розглядається у такому разі польським істеблішментом як зайве підтвердження обґрунтованості своїх претензій на регіональне лідерство у регіоні. З іншого боку, традиціоналісти у Польщі часто досить скептично ставляться до євроінтеграційних і північноатлантичних амбіцій Києва, що демонструють як на офіційному, так і на неофіційному рівнях українсько-польських взаємовідносин. Подібні скептичні погляди на початок 2016 р. значно посилюються і в колах польського правлячого класу, і в колах симпатиків України у Польщі, і в колах польських українців.

Відтак, саме від представників центральних органів державної влади в Україні залежить сьогодні, чи зможе українська діаспора у Польщі зберегти насагу просувати інтереси своєї історичної батьківщини у країні проживання та на теренах ЄС в цілому.

Ще одним фактором, що потенційно може гальмувати євроатлантичний поступ України у найближчий час, є згадуваний вище «Веймарський трикутник». Німеччина та Франція – ті країни «старої Європи», на які традиційно орієнтується Польща. Як відомо, саме ці дві країни доволі стримано ставляться до євроінтеграційних і північноатлантичних амбіцій України і мають реальні важелі впливу на політику інших держав-членів ЄС, у тому числі і Польщі. Тому, на наш погляд, Українській державі варто диверсифікувати роботу з діаспорним середовищем українства в Європі: намагатися проводити паралельні заходи та встановлювати дзеркальну взаємодію, скажімо, з громадами українства і в Польщі, і в Німеччині одночасно або і в Польщі, і у Франції одночасно. Таким чином, це дозволить розірвати пастку «Веймарського

трикутника» шляхом створення потужного проукраїнського лобі на кшталт польсько-німецького або польсько-французького.

Важко не погодитись з авторським колективом вітчизняних науковців під керівництвом О.Власюка у тому, що польський напрямок зовнішньої політики України нині можна вважати визначальним у багатьох важливих вимірах. До обопільних, національно важливих інтересів й України, і Республіки Польща українські дослідники відносять наступні:

- забезпечення національної безпеки в рамках створення загальноєвропейської системи (цей вимір особливо актуалізувався в останні роки, що стало відповіддю на російську агресію у Криму та Сході України – Я.Т.);

- розвиток різнобічного політичного, економічного, культурного та інформаційного співробітництва на двосторонній основі у межах Ради держав Балтійського моря, Центральноєвропейської ініціативи, Балто-Чорноморського співробітництва і ГУАМ, а в перспективі, також, в рамках ЄС (означений вимір є важливим, оскільки він вказує на інституціалізацію польсько-українських відносин у межах євроатлантичної стратегії України та дозволяє залучати представників української діаспори у Польщі до більш системної взаємодії – Я.Т.);

- прагнення до взаємної політико-економічної підтримки на міжнародній арені (цей вимір співпраці розглядався у попередньому підрозділі представленою дослідження – Я.Т.);

- налагодження і розширення громадських, науково-дослідних, освітніх і культурно-мистецьких зв'язків як на державному, так і на місцевому рівні (окреслений вимір означатиме екстраполяцію процесів децентралізації з внутрішньої політики України на рівень двосторонніх – українсько-польських відносин, а також залучення інструментів так званої «народної дипломатії» - Я.Т.) [17].

Отож не дивно, що беззаперечною є в останні 10-15 років системна і потужна підтримка Польщею співробітництва та зближення України з

Європейським Союзом, намагання нашої країни стати невід'ємною складовою північноатлантичного безпекового простору. Усі названі зусилля Польщі характеризують її «українську політику». «Це зумовлено загальним баченням Варшавою основних контурів європейського розвитку в контексті польських національних інтересів та прагненням відігравати важливу роль у східній політиці Євросоюзу. Польська держава найповніше в нинішній Європі враховує українські євроінтеграційні інтереси та наміри», - підкреслює вітчизняний вчений С.Стоєцький [18].

На нашу думку, політика взаємодії України з діаспорними громадами в Республіці Польща на шляху просування євроінтеграційних і північноатлантичних безпекових програм обов'язково має враховувати перелічені вище інноваційні підходи, які застосовувалися у Польщі десять-п'ятнадцять років тому. Зокрема, в Україні при здійсненні вказаних стратегій потрібно якомога частіше залучати до співпраці з діаспорянами вітчизняних експертів, науковців, представників ЗМІ та, одночасно, необхідно виокремити експертів, науковців, представників ЗМІ, які є «лідерами думок» у діаспорному середовищі польського українства, аби вони разом виробили власний варіант реалізації євроінтеграційних і північноатлантичних безпекових програм України у двох вимірах – внутрішньополітичному (тобто спрямований на системну інформаційну роботу всередині України) та зовнішньополітичному (має поширювати свій інформаційний вплив на простір ЄС в цілому). Причому, такий варіант інформаційної кампанії має передбачати, спираючись на позитивний польський досвід, широке використання PR-технологій, застосування різноманітних прийомів зв'язків з громадськістю, технологій соціальної інженерії тощо.

Ще одним особливим напрямом реалізації інформаційної політики у Польщі на шляху просування її євроатлантичної стратегії стало активне залучення церкви у названому процесі. Адже у сусідній країні роль римо-католицької церкви традиційно виходить за межі внутрішньоцерковного

життя, її авторитет простягається на найширше коло питань суспільно-політичного життя. Втім, офіційна позиція римо-католицької церкви з питань польських перспектив євроінтеграції була доволі стриманою, а частина радикально налаштованих католицьких ЗМІ, орієнтованих переважно на вірян старшого віку, і зовсім виступила офіційним учасником інформаційно-агітаційної кампанії проти євроінтеграції [19].

В Україні нині не можна виділити однозначну позицію церкви щодо її ставлення до євроінтеграційних і північноатлантичних безпекових стратегій, що пов'язано з церковним розколом, який не подоланий досі. Втім, варто враховувати, що церква (безумовно, як збірне поняття, що характеризує найбільші християнські конфесії в Україні – Я.Т.) для українства являє собою один з найавторитетніших інститутів суспільства – їй довіряють близько 70 % громадян [20]. Тому, на наше переконання, при визначенні місця і ролі української діаспори у Польщі в процесі реалізації євроатлантичного поступу України обов'язково має бути врахований релігійно-церковний фактор, у тому числі при проведенні інформаційно-агітаційних кампаній як всередині нашої країни, так і за її межами, зокрема у залученні «лідерів думок» з середовища українських діаспорян, які представлятимуть не тільки світську аудиторію.

Не менш важливою є також робота по інституціоналізації інформаційного впливу з метою популяризації євроінтеграційних і північноатлантичних безпекових стратегій України. Роль громадських організацій й об'єднань, неурядових структур і фондів, у тому числі діаспорних об'єднань, полягає у тому, що вони мають стати систематизаторами такого інформаційного впливу. Прикладом ефективності залучення громадських організацій та неурядових структур в інформаційно-агітаційні кампанії стосовно євроатлантичної інтеграції у Польщі є реалізація у 2003 р. сотень проектів, найвагомішими серед яких стали «Так Референдуму» та «Інтеграція Зараз». Серед найбільш активних громадських організацій у Польщі у цей період були шкільні європейські

клуби (близько 2500), польська фундація Роберта Шумана, партнерські організації, що співпрацювали з урядовими Центрами європейської інформації. «Загалом залучення представників «третього сектору» до інформаційної кампанії на урядовому рівні сприяло як її поживленню, урізноманітненню, так і загальній активізації громадського руху Польщі», - переконаний М.Лазарук [21]. Безумовно, успішна взаємодія з українською діаспорою у республіці Польща буде неповною і неповноцінною без її виходу на інституційно-організаційний рівень, адже саме залучення організацій, об'єднань, фундацій польських українців сприятиме налагодженню більш системної співпраці громад діаспорян з Україною на шляху її євроінтеграційного і північноатлантичного безпекового поступу.

Шляхами взаємодії української діаспори у Польщі з Україною у процесі розгортання її євроінтеграційної та північноатлантичної безпекової стратегій можна умовно поділити на взаємодію і співпрацю індивідуального і групового рівня.

Таким чином, взаємодія Української держави з українською діаспорою у Республіці Польща в реалізації стратегії розвитку європейської інтеграції та утвердження північноатлантичного безпекового вектору України має носити комплексний характер. Залучення української діаспори Польщі уявляється необхідним, насамперед, у напрямі проведення широкої інформаційно-агітаційної кампанії як всередині України, так і на теренах Європейського Союзу, а також у царинах налагодження тісної співпраці урядових і неурядових інституцій, організацій, об'єднань України та Польщі, у тому числі – товариств української діаспори. Місце і роль української діаспори в забезпеченні успішної реалізації євроатлантичних стратегій України мають корегуватися відповідно до перегляду та доопрацювання на системному рівні політики українсько-польських відносин відповідно до умов, що кардинально змінилися в останні два роки, як на рівні двосторонньої

співпраці, так і в контексті євроінтеграційного і північноатлантичного співробітництва. Одним з провідних акторів названих процесів мають стати найвпливовіші представники української діаспори – «лідери думок».

Список використаних джерел:

1. Буряк П. Ю., Гупало О. Г. Європейська інтеграція : глобальні проблеми сучасності [навчальний посібник] / Буряк П. Ю., Гупало О. Г. – К. : «Хай-Тек Прес», 2007. – 336 с. – С. 199
2. Шинкаренко Т. І. Чинники формування нової моделі євроінтеграційної стратегії України / Т. І. Шинкаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин. – 2011. – Випуск 97. – Ч. II (у 2-х частинах). – С. 25-32. – С. 26
3. Шинкаренко Т. І. Чинники формування нової моделі євроінтеграційної стратегії України / Т. І. Шинкаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин. – 2011. – Випуск 97. – Ч. II (у 2-х частинах). – С. 25-32. – С. 26
4. Шинкаренко Т. І. Чинники формування нової моделі євроінтеграційної стратегії України / Т. І. Шинкаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин. – 2011. – Випуск 97. – Ч. II (у 2-х частинах). – С. 25-32. – С. 26
5. Грецька криза і майбутнє ЄС [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/07/13/7035845/>
6. Європейська міграційна криза // Вікіпедія [Електронний ресурс] / Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0
7. Маковський С. Україно-Польські відносини : уявне та реальність / С. Маковський // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин. – 2009. – Випуск 86. – Ч. II (у 2-х частинах). – С. 93-99. – С. 98
8. Демократизація і Європейський Союз. Країни Центральної і Східної Європи в першому десятилітті ХХІ століття ; [пер. з англ.]. – К. : Український письменник, 2012. – 267 с. – бібліогр. : с. 245-257. – С. 36

9. Розкол суспільства в Польщі [Електронний ресурс] / Режим доступу :

<http://www.dw.com/uk/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D1%96/a-18918181>

10. Бульбенюк С. С. Посткомуністична модернізація України: влада (держава) versus громадянське суспільство // Політичні науки та методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 22. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Випуск 16. – С. 31-36. – С. 34

11. Лагутов Ю. Е. Політико-управлінські засади взаємодії України з українською діаспорою в державах Європейського Союзу : автореф. дис. здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Національна академія держ. управління при Президентові України / Ю. Е. Лагутов. – К., 2008. – 20 с. – С. 12

12. Чернова К. О. Українська діаспора як соціокультурна система [монографія] / К. О. Чернова. – К. : ДАКККіМ, 2007. – 347 с. – бібліогр. порозділова. – С. 95

13. Бочаров С. В. Польща на шляху до Європейського Союзу: внутрішньополітичний та міжнародний виміри (1989-2004 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. істор. н. : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України ; Донецький національний університет / С. В. Бочаров. – Донецьк, 2012. – 38 с. – С.14

14. Європейський проект та Україна [монографія] / А. В. Єрмолаєв, О. Б. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.] – К. : НІСД, 2012. – 192 с. – С. 82

15. Шептицький А. Щоразу далі від ідеалу. Пер. з польської / А. Шептицький [Текст] // Нова Європа Східна («Nowej Europy Wschodniej»). Зошит текстів. – К. : «Дух і літера», 2010. – Двомісячник. – С. 12-36. - с. 22

16. Меленчук А. Роль та місце Польщі в Європейському Союзі: можливості для України / А. Меленчук. // Актуальні проблеми зовнішньої політики України : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 15 листопада 2013 р. – Чернівці : Технодрук, 2013. – С. 195-196. – С. 196

17. Стратегії розвитку України: теорія і практика [монографія] / За ред. О. С. Власюка. – К. : НІСД, 2002. – 864 с. – С. 305

18. Стоєцький С. В. Україна в зовнішній політиці Республіки Польща: євроатлантичний та європейський інтеграційний вимір : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. н. : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / НАН України ; Інститут політичних і

етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / С. В. Стоєцький. – К., 2007. – 18 с. – С. 15

19. Лазарук М. М. Особливості політики України та Польщі в інформаційній сфері у контексті європейського вибору : автореф. дис. здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича / М. М. Лазарук. – Чернівці, 2009. – 20 с. – С. 10

20. Думка громадян України про ситуацію в країні, оцінки діяльності влади, електоральні орієнтації. Підсумки 2011 року // Громадська думка про підсумки 2011 року // Центр Разумкова. – 2014. – 27 грудня [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=386

21. Лазарук М. М. Особливості політики України та Польщі в інформаційній сфері у контексті європейського вибору : автореф. дис. здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича / М. М. Лазарук. – Чернівці, 2009. – 20 с. – С. 12